

4. Свідерський Є. Удосконалення методики бухгалтерського обліку податку на прибуток згідно з Податковим кодексом України // «Бухгалтерський облік і аудит» - 2011 р. №3 С. 3-7.
5. Дерчак Т. Прибуток підприємства: доходи та витрати // «Збірник систематизованого законодавства» - 2011 р. №11 С. 104-111.

Ю. Рудник

Современные изменения в налогообложении прибыли предприятий

В статье рассмотрены вопросы относительно формирования финансового результата согласно Налогового Кодекса Украины. Выявлены условия признания доходов и затрат, проведено сравнение бухгалтерского та налогового учёта доходов и затрат.

Y. Rudnik

Recent changes in taxation of company profits

In the article questions are considered in relation to forming of financial result in obedience to Internal revenue Code of Ukraine. The terms of confession of profits and expenses are found out, comparison is conducted book-keeping that fiscal accounting of profits and expenses.

Одержано 23.02.12

УДК 339.543

Т.В. Панасенко, ст. гр. ФК-11М, В.В. Шалімов, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Роль державного казначейства у державному фінансовому контролі

В статті розглянуто сучасний стан та перспективи вдосконалення державного контролю, контролю органів Державного казначейства при обслуговуванні бюджетів та розпорядників коштів, як складової державного фінансового контролю.

державне казначейство, Державний бюджет, кошти, грошові потоки, фінансова система, державний фінансовий контроль, нецільове використання

Державний фінансовий контроль є важливою функцією держави, за допомогою якої забезпечуються нормальні умови для функціонування фінансової системи. Складні економічні процеси й наслідки світової фінансової кризи показали необхідність удосконалення фінансово-бюджетної політики, а зокрема фінансового контролю. Його недооцінка призвела до зловживань та порушень у сфері фінансових відносин. На сьогодні визнано, що існує необхідність розвитку системи державного фінансового контролю з огляду на об'єктивну потребу створення відповідної протидії існуючим загрозам у фінансовій системі, зокрема щодо зменшення обсягів та кількості бюджетно-фінансових зловживань та злочинів; покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів; забезпечення надходжень до бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів; посилення відповідальності учасників бюджетного процесу та ін.

Вдосконалення системи фінансового контролю в Україні може стати запорукою ефективного функціонування державних фінансів, зокрема отримання таких

результатів як: дотримання економічної безпеки держави, збалансування державного та місцевих бюджетів, досягнення фінансової самодостатності регіонів, секторів і галузей економіки, збільшення захищеності фінансово- економічних інтересів громадян і суспільства і як результат – процвітання держави, посилення престижу перед світовою спільнотою.

Відносно новим елементом фінансової системи України та державного фінансового контролю є Державне казначейство України.

Окремі автори розглядають Держказначейство як один з органів, що є виконавцем бюджету, або в контексті органів доведення лімітів бюджетних зобов'язань до розпорядників коштів. В окремих публікаціях згадується лише контрольна функція Держказначейства, без уточнення його місця в системі фінансового контролю України [6]. Справді, на сьогоднішній день існує багато неточностей у нормативних документах, які регламентують діяльність державних інституцій, особливо в частині розмежування їх завдань та повноважень. Це призводить до неточностей і неправильного ставлення суспільства до оцінки результатів роботи таких інституцій, учасників бюджетного процесу.

Взагалі, за своєю економічною сутністю фінансовий контроль – це комплекс заходів, що вживаються законодавчими і виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ, для забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян, а також успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів [4].

Важливість державного фінансового контролю в економіці держави зумовлена його місцем та роллю в усіх сферах суспільного відтворення: контроль займає центральне місце в системі фінансового адміністрування та супроводжує процес руху грошових коштів. З одного боку він є засобом зв'язку між фінансовим плануванням та фінансовим обліком (статистикою), а з другого, передумовою здійснення функцій фінансового аналізу та регулювання. Це дає змогу контролю відігравати інтегруючу роль, недооцінка чи ігнорування якої унеможливлюють фінансове адміністрування, призводячи його систему до ліквідації.

Важливу роль фінансового контролю в загальній системі контролю як елемента в системі управління суспільними процесами відіграє його специфіка, що найяскравіше проявляється в контрольній функції самих фінансів. Об'єктивно властива фінансам здатність виражати специфічну сторону виробничо-господарської діяльності в будь-якій сфері робить фінансовий контроль всеохоплюючим і всеосяжним [5].

Питання технологій щодо контролю за рухом фінансових та грошових потоків органами ДКУ є предметом пошуку багатьох науковців і практиків.

Повноваження та функції Державного казначейства в системі державного фінансового контролю розглядають у своїх працях В. Александров, С. Булгакова, О. Даневич, С. Клімова, П. Петрашко, В. Стоян, Н. Сушко, О.Чечуліна, Р. Єремейчук, С. Юрій та ін.

Дослідження науковців показують, що державний фінансовий контроль забезпечує оптимізацію діяльності державних установ, зміцнення інститутів держави, впливає на всю економіку й інші аспекти соціальної діяльності. Усе це доводить, що від ефективності системи державного фінансового контролю як частини загальної управлінської системи залежить ефективність реалізації фінансової політики, ефективність функціонування держави, а в сукупності з іншими важливими факторами – і саме її існування. Але слід відзначити нову якість контролю, яка досліджена недостатньо, що здійснюється органами ДКУ саме в момент проведення видатків, а не після цього [7].

Більшість науковців акцентують увагу на забезпеченні своєчасності й повноти виконання фінансових зобов'язань перед державним бюджетом, а також виявленні фактів порушень фінансового законодавства чи неналежного виконання учасником фінансової діяльності своїх зобов'язань, сприянні збалансованості між потребою у фінансових ресурсах і розміром грошових фондів. Однак контроль не може обмежуватися тільки реєстрацією окремих вад, порушень законодавства і державної дисципліни, а питання основного з призначення казначейського контролю у працях науковців досліджено недостатньо.

Основне призначення контролю повинно полягати в забезпеченні органічного поєднання попередження, виявлення й ліквідації вад та порушень, віднайдені та швидкому задіяні невикористаних резервів інтенсифікації виробництва, підвищенні його ефективності.

Слід зазначити також і те, що контроль має також іншу складову – прояв влади та ієрархічних взаємовідносин в організації. Тільки гармонійне сполучення цих двох складових контролю дозволить отримати повне уявлення про управління державними коштами, виявити нагальні проблеми та окреслити шляхи їхнього вирішення [8].

З ухваленням Бюджетного кодексу України [1] органи державного управління отримали документ, в якому передбачені контроль над дотриманням бюджетного законодавства та правові норми відповідальності за бюджетні правопорушення. У Бюджетному кодексі України окреслено загальну схему контролю бюджетних ресурсів у контексті бюджетного процесу, досі регульованого Законом України «Про бюджетну систему України» [2].

З розвитком законодавчих норм щодо організації контролю в бюджетній сфері створено нові державні інститути: Рахункову палату, Державну податкову адміністрацію України, Держказначейство, Державну контрольно-ревізійну службу, Державний комітет фінансового моніторингу та ін.

Відповідно до чинного законодавства, Державне казначейство України є центральним органом виконавчої влади і керується у своїй діяльності Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказами Міністерства фінансів України, Положенням про Державне казначейство України [4].

З 1995 р. ДКУ почало виконувати свої функції. Із його заснуванням впровадження принципово нового контролю над виконанням бюджету стало реальним, насамперед тому, що, виступаючи в ролі суб'єкта виконання бюджету, створений орган контролю сам зацікавлений в опрацюванні та впровадженні на практиці найефективнішої системи контрольних заходів [3].

Контроль, здійснюваний органами ДКУ сприяє ефективному управлінню бюджетними коштами держави.

Так, перебираючи на себе весь процес виконання державного бюджету, Державному казначейству вдалося забезпечити системність контролю, яка полягає в тому, що здійснювані Держказначейством контрольні дії не є відокремленими одна від одної, сформовані в єдину систему, функціонування якої спрямовано на досягнення однієї мети.

На практиці системність казначейського контролю проявляється у виконанні кожним органом казначейства делегованих йому завдань і забезпечується особливою взаємодією різних рівнів органів ДКУ, за якої орган казначейства вищого рівня отримує можливість управляти елементами, що є об'єктами контролю органів нижчого рівня. Без системного контролю, використовуючи засоби обмеженого контролю, суть

якого зводиться до нагляду за об'єктом і констатації факту відхилення, що виникає під час виконання видаткової частини державного бюджету, це було б нездійсненним.

Системність контролю логічно базується на його суцільності. Варто зауважити, що казначейський контроль за своєю природою унеможливорює вибірковість. Це є основою ефективного управління та створює такі умови, за яких незаплановане, нецільове використання розпорядниками бюджетних коштів фінансових ресурсів держави стає не тільки неможливим, але й нелогічним.

Важливою рисою казначейського контролю є його поелементність. Під поелементним контролем розуміють контроль, спрямований на кожний окремо взятий елемент системи, якою управляють, – показники кошторисів, планів асигнувань, суми взятих зобов'язань, перерахованих коштів, здійснених видатків, обсяги доходів за їхніми видами тощо. Проконтролювати і виконати кожний такий елемент означає забезпечити такий розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів, за якого досягнення запланованого соціально-економічного ефекту стане реальним фактом [9].

Однією з ключових рис здійснюваного у процесі виконання бюджету казначейського контролю є його попередність. Вона базується на тому, що переважна більшість контрольних процедур, які проводять органи ДКУ, має попередній характер, контрольні ж дії ретроспективного характеру зустрічаються досить рідко. Це співвідношення у практичному застосуванні двох згаданих видів контролю, власне, й характеризує існуючу систему казначейського контролю [8].

Зміст здійснюваного ДКУ попереднього контролю полягає в тому, що контрольні дії органів казначейства спрямовано на перевірку, увідповіднення заданих параметрів тих процесів, які ще не відбулися. На відміну від ретроспективного контролю, який передбачає виявлення й усунення відхилень, що виникли в тому чи іншому об'єкті, застосовуваний органами ДКУ контроль запобігає виникненню таких проблем.

Контроль у процесі здійснення реєстрації зобов'язань та проведення платежів ставить перепону нецільовому спрямуванню бюджетних коштів. Слід зазначити, що при цьому в жодний спосіб не обмежуються права розпорядників коштів щодо визначення ними напрямів спрямування бюджетних коштів у межах затверджених бюджетних призначень.

Важливою характеристикою сучасного контролю у процесі виконання державного бюджету є і його динамізм. Таку можливість контроль отримав лише тоді, коли став здійснюватися єдиним органом – ДКУ, що взяло на себе відповідальність за виконання державного бюджету в цілому.

Однак треба зазначити, що ДКУ постійно відчуває недостатність законодавчого визначення норм і процедур фінансового контролю, тому є потреба в Законі про Державне казначейство, де були б визначено не тільки обов'язки органів ДКУ, але і їхні права, а також питання вдосконалення контролю.

Отже, казначейство виконує в системі державного управління важливу роль, а саме забезпечення контролю фінансової діяльності. Однак окремі напрямки його діяльності потребують удосконалення в напрямі посилення його випереджального характеру [9].

З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що ДКУ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Однією з основних функцій казначейства є контроль. Казначейський контроль має специфічні риси: системність, поелементність, попередність, динамізм, оперативність.

Головним перспективним завданням для ДКУ є використання динаміки інтенсивного розвитку щодо подальших вдосконалення та оптимізації структури

казначейства згідно з досягнутою функціональністю, що сприятиме посиленню інституційної спроможності установи виконувати широкий спектр повноважень, наданих Урядом України для забезпечення прозорості виконання бюджетів, удосконалення бюджетного процесу в цілому.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 12 січня 2012 р. № 4318-17 // ВВР України. – 2010. – № 50-51.
2. Основні чинні кодекси і закони України / [уклад. Ю. П. Єлісєвєнко]. – К. : Махаон, 2011. – 536 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне казначейство України» від 31 липня 1995 р. № 590 // Фінанси України. – 1996. – № 7.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державне казначейство України» від 21 грудня 2005 р. № 1232.
5. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль / Дрозд І.К., Шевчук В.О.; – К.: Імекс-ЛТД, 2007. – С. 312.
6. Дрозд І. Державне казначейство в системі фінансового контролю / Дрозд І. // Казна України. – 2011 № 2 (2). – С. 8-11.
7. Плєскач В. Фінансовий контроль у контексті трансформаційних процесів економіки / Плєскач В. // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 85.
8. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І. Стефанюк // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 12.
9. Футоранська Ю. Передумови та шляхи реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / Ю. Футоранська // Фінанси України. – 2011. – № 9. – С. 151.

Т. Панасенко

Роль Государственного казначейства Украины в государственном финансовом контроле

Рассмотрено настоящее положение и перспективы усовершенствования государственного контроля, контроля структурами Государственного казначейства при обслуживании бюджетов и распорядителей средств, как составляющей государственного финансового контроля.

T. Panasenko

Role of Government treasury of Ukraine in the government financial control.

The current status and prospects of improvement of state control, control of the State Treasury at service budgets and funds, as a component of state financial control.

Одержано 23.02.12